

ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

as a component of a healthy lifestyle in younger school-children]. *Theoretical and methodological aspects of teaching valeology and the basics of life safety in primary school: teaching-methodical. manual*. Ivano-Frankivsk, pp. 99–105. [in Ukrainian].

11. Shkuro, V.V. (2010). Hihienichna otsinka rezhymu kharchuvannia ditei molodshoho shkilnoho viku u navchalnykh zakladakh riznoho typu [Hygienic assessment of the diet of primary school children in educational institutions of

various types]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 22 p. [in Ukrainian].

12. Nestlé zdorovi dity: osvitnia prohrama "Abetka kharchuvannia" (2016). [Nestlé Healthy Kids: educational program "The Alphabet of Nutrition"]. *Nestlé UA* : vebсайт. Available at: <https://www.nestle.ua/media/pressreleases/nestle-healthy-children-educational-program-abc-food> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.02.2025

УДК 378:069]39-047.22(477)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.326085>

Любов Прокопів, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Наталія Салига, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

імені Богдана Ступарика

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Вікторія Стинська, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

імені Богдана Ступарика

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У статті досліджуються особливості формування етнокультурної компетентності здобувачів вищої освіти України засобами музейної педагогіки. Розкрито освітньо-виховний і просвітницький потенціал етнографічних і мистецьких музеїв закладів вищої освіти, що забезпечує формування етнокультурної компетентності студентів. Висвітлено основні напрями, традиційні та інноваційні форми роботи музейних педагогів зі студентською аудиторією. Акцентовується увага на важливості співпраці з державними і громадськими музеями України, які реалізують програми національного виховання засобами етнопедогогіки.

Ключові слова: музейна педагогіка; музей закладу вищої освіти; музейна культура; етнокультурна компетентність; здобувач вищої освіти; етнокультурна спадщина; музейна освіта.

Лит. 6.

Liubov Prokopiv, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Head of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Natalia Salyga, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor, Associate Professor of the
Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Viktorii Stynska, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

FORMATION OF ETHNO-CULTURAL COMPETENCE OF UKRAINIAN STUDENTS BY MEANS OF MUSEUM PEDAGOGY

The article explores the peculiarities of forming ethnocultural competence in Ukrainian higher education students by means of museum pedagogy. It is emphasized that one of the priorities of the national education system in the context of global challenges and the current Russian-Ukrainian war is the formation of ethno-cultural consciousness and a national-centered worldview of the individual. Based on the analysis of the works of contemporary Ukrainian scholars, the article reveals the content of the main areas of ethnocultural training of students – civic, spiritual and moral, ethno-social, ethnocultural, ethnovaleological, and familistic.

It is emphasized that modern museum pedagogy is developing in the direction of activating museum communication of students and is aimed at attracting as many visitors as possible to the museum, comprehensive development of the creative abilities of the individual, and the formation of museum culture of student youth. The article reveals the educational and educational potential of ethnographic and art museums of higher education institutions, which ensures the formation of students' ethnocultural competence. The main directions, traditional and innovative forms of work of museum educators with the student audience are highlighted. These include thematic excursions, evenings, competitions, museum holidays, master classes, exhibition work, and the implementation of museum and pedagogical programs and projects. Attention is focused on the importance of cooperation with state, municipal, and public museums of the native land, which carry out not only research activities but also implement programs of national and patriotic education through ethnopedagogy.

The article outlines the prospects for further research on the problem of using the potential of museum institutions in the process of forming the ethnocultural competence of higher education students, improving the educational process in order to enrich museum communication and museum culture of young people through the use of elements of the ethnocultural heritage of the Ukrainian people.

Keywords: museum pedagogy; museum of a higher education institution; museum culture; ethnocultural competence; higher education student; ethnocultural heritage; museum education.

Постановка проблеми. У системі національно-патріотичного виховання студентської молоді, формування її етнокультурної компетентності та духовних цінностей важливе значення посідає музейна педагогіка. Музеї та музейні комплекси у закладах вищої освіти (ЗВО) України проводять систематичну науково-дослідницьку та освітньо-виховну діяльність щодо вивчення і популяризації етнокультурної спадщини українського народу, реалізують завдання інтеграції в сучасний національно-культурний простір. Успішний досвід формування етнокультурної компетентності молоді демонструють державні, комунальні, громадські музеї, які впроваджують пізнавальні музейно-педагогічні програми і проекти для учнів і студентів.

Законодавчою та нормативно-правовою базою освітньо-виховної діяльності засобами музейної педагогіки у ЗВО є закони України “Про музеї та музейну справу” (1995), “Про вищу освіту” (2014), “Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності” (2022), Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року (схвалена Постановою Кабінету Міністрів України, 2023), документи МОН України “Про приведення у відповідність експозицій музеїв, які перебувають в управлінні Міністерства освіти і науки” (2018), Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (2022) та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теорії і практики використання в освітньо-виховному процесі елементів етнокультури як засобів формування ціннісного ставлення до здобутків матеріальної і духовної спадщини українського народу, національної самосвідомості молоді досліджували науковці І. Бех, О. Березюк, В. Євтух, В. Качкан, П. Лосюк, І. Пелипейко, Р. Скульський, М. Стельмахович, Б. Ступарик, В. Хрущ, П. Шкріб-

ляк, І. Зеленчук, О. Сухомлинська, П. Кононенко, А. Григорук, О. Вишневський та ін.

Перспективний досвід музейно-педагогічної діяльності в освітньому процесі та духовному житті суспільства, популяризації етнокультурної спадщини рідного народу розглядали у своїх працях Л. Гайда, І. Удовиченко, Р. Маньковська, Н. Філіпчук, О. Караманов, С. Муравська, В. Великочий, О. Міхно, С. Пивоваров, В. Грабовецький, Н. Кожоляк, М. Паньків, П. Арсенич та ін.

Науково-методичне обґрунтування освітньо-виховних можливостей музеїв ЗВО та державних, комунальних, громадських музеїв України, вплив засобів музейної педагогіки на формування етнокультурної компетентності студентської молоді висвітлювали науковці А. Королько, В. Стинська, О. Квас, І. Червінська, О. Дрогобицька, Т. Паска, Л. Самойленко, О. Джус, Г. Білавич, П. Вербицька, В. Надольська, О. Соломченко, Ю. Угорчак, Б. Гаврилів та ін.

Мета статті – висвітлити основні напрями, методи і форми формування етнокультурної компетентності студентської молоді України засобами музейної педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Одним із пріоритетних завдань національної системи освіти України в умовах глобальних викликів та сучасної російсько-української війни стає формування етнокультурної свідомості та націоцентричного світогляду особистості. У зв'язку з цим активізується проблема використання етнокультурного компонента в освітньому процесі ЗВО та формування етнокультурної компетентності студентів, зокрема засобами музейної педагогіки.

У довідковому виданні “Етнічність: енциклопедичний словник” науковець В. Євтух трактує поняття “етнокультурна компетентність” як психологічну здатність (готовність), що “дозволяє індивіду або групі з певною мірою ефективності опановувати ситуаціями, пов'язаними з функціонуванням культур етнічних спільнот” [2, 174].

Дослідник Т. Паска у монографії “Гуцульщинознавство в системі національної освіти і виховання” підкреслює: “Без оволодіння в сім’ї, навчальному закладі культурою своєї етнографічної групи, українського народу, пізнання його самобутності, практичного продовження культурно-історичних традицій, звичаїв, обрядів неможливо сформувати національно свідому і патріотичну особистість” [7, 54].

На основі аналізу праць сучасних українських науковців можемо стверджувати, що етнокультурологічна підготовка учнів і студентів здійснюється за такими напрямками: громадянський, духовно-моральний, етносоціальний, етнокультурний, етновалеологічний, фамілістичний.

Так, громадянський напрям характеризує рівень патріотизму особистості, її національної свідомості, повагу до рідного народу, любов до рідної землі. Духовно-моральний напрям – це складний процес розвитку особистості, що ґрунтується на загальнолюдських цінностях й водночас має особливості у конкретних історичних умовах у контексті певного етнічного простору. Етносоціальний напрям – це знання про народні традиції міжособистісних взаємин, ментальні особливості народу, прилучення молоді до цінностей та життєвих норм старшого покоління, визначення власного місця у суспільстві, готовність до конструктивно-критичної взаємодії із соціальною реальністю. Етнокультурний напрям передбачає збагачення особистості досягненнями національної і світової культур, збереження своєрідності нації, використання народних традиційних засобів творчого саморозвитку. Етновалеологічний напрям – це оволодіння народним досвідом збереження та зміцнення свого фізичного, психічного, духовного здоров’я, ознайомлення з народним календарем, шанобливе ставлення до природи. Фамілістичний напрям ґрунтується на знаннях багатовікової історії розвитку родинного життя українців, національних сімейних цінностях, народній педагогіці.

Погоджуємося із твердженням дослідниці О. Березюк, що зміст освіти педагогічних закладів “має використовувати етнокультурологічний компонент, що наповнений історичним, культурним, етнографічним, народознавчим надбанням рідного народу і допомагає сформувати громадянина, здатного до свідомого суспільного вибору” [1, 10].

Розглянемо перспективний досвід діяльності етнографічних і мистецьких музеїв ЗВО України у період незалежності, що забезпечує формування етнокультурної компетентності студентів, різнобічний розвиток творчих здібностей особистості, формування музейної культури здобувачів освіти.

Заслужує уваги досвід освітньо-виховної роботи музею Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної

академії мистецтв (далі КПДМ). Цей заклад має давні культурно-освітні традиції, виховує студентів на засадах українського та гуцульського національного мистецтва, адаптуючи традиції до вимог сучасних художніх процесів. КПДМ проводить підготовку фахівців за спеціальностями “Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація”, “Дизайн одягу (взуття)”, “Менеджмент соціокультурної діяльності”.

Косівщина розташована в центрі Гуцульського етнографічного регіону, який здавна був і залишається важливим осередком самобутного народного декоративно-прикладного мистецтва. Тому закономірним стало створення у КПДМ музею народного мистецтва як навчально-виховного і популяризаторського центру унікальної гуцульської культури. Музей був започаткований у 1945 р., багаті роки його очолював кандидат мистецтвознавства, член Національної спілки художників України та Спілки народних майстрів України Олексій Соломченко (1920–2002).

За час існування музею зібрав тисячі творів найбільш відомих гуцульських майстрів Прикарпаття, Закарпаття і Буковини XIX–XXI ст. Серед них – вироби знаних майстрів художнього різьблення по дереву з Яворова із династій Корпанюків та Шкрібляків, засновників Річківської школи різьбярства М. Медведчука, М. Мегединюка, Я. Тонюка, засновника косівської школи різьбярства В. Девдюка, заслуженого майстра народної творчості І. Грималюка та ін.

Музейним фахівцям вдалося відшукати унікальні зразки гуцульської кераміки, зокрема, пічні розписані кахлі XIX–XX ст. знаменитих кутських, косівських, пістинських майстрів династії Баранюків, а також П. Кошака, О. Бахматюка. На них відтворені різнопланові жанрові сюжети з історії життя і побуту мешканців Гуцульщини. У музеї виставлено для огляду оригінальні форми керамічних виробів декоративно-ужиткового та традиційно-обрядового призначення, різноманітні форми посуду, авторами яких є відомі гуцульські майстри П. Цвілик, Н. Вербівська, І. Козак, С. Заячук, М. Тим’як та ін.

У розділі “Художня обробка шкіри” експонуються мистецькі роботи ужитково-побутового призначення – пояси, череси, тобівки, обкладинки для книг, жіночі сумки та інші вироби народних майстрів. Гуцульське художньо-декоративне ткацтво представлено роботами знаних майстрів – лауреата Державної премії ім. Т.Г. Шевченка Г. Василяшук, а також П. Борука, В. Шкрібляка, О. Горбової та ін. Експозиційний розділ “Гуцульські художні металеві вироби XIX–XX ст.” містить роботи відомих мосяжників династії Дутчаків із с. Брустурів та М. Шмадюка, І. Тинкалюка, І. Кіщука із с. Річка. Гуцульську вишивку представляють твори заслу-

женої майстрині народної творчості України з м. Косова Г. Герасимович та її послідовниць.

Сьогодні музей народного мистецтва КПДМ став важливим науково-пізнавальним центром, у якому зберігається художня спадщина багатьох поколінь відомих майстрів Гуцульського краю та кращі дипломні роботи студентів. Викладачі інституту, що забезпечують фахову підготовку, систематично проводять навчальні заняття для студентів у музеї. Музейні фахівці організовують лекції, бесіди, консультації для здобувачів освіти і викладачів з актуальних питань народного мистецтва, проводять аналіз творчості відомих гуцульських майстрів на конкретних експонатах, які знаходяться в експозиції. Музейний заклад став важливим структурним підрозділом не тільки для поглиблення професійних знань студентської молоді, а й організації науково-дослідницької діяльності та популяризації мистецтва Гуцульщини через регіональні і всеукраїнські періодичні видання, наукові публікації. Зараз у музеї нараховується понад 3,5 тис. експонатів, його матеріали послужили для створення понад 40 документальних кінофільмів українських та зарубіжних кіностудій [5].

Діяльність музею спрямована на утвердження нової концепції Косівської мистецької школи. Використання засобів музейної педагогіки сприяє формуванню у студентів культури сприйняття нового бачення на важливі твори мистецтва, посилює схильність до асоціативності й креативності. Дослідження мистецьких музейних артефактів допомагає формувати художньо-творчі здібності, спостережливість, професійну спрямованість здобувачів освіти і є необхідною умовою підготовки сучасних фахівців у галузі декоративно-прикладного мистецтва. Випускники КПДМ, володіючи сформованими етнокультурними компетентностями, поповнюють українську мистецьку школу інноваційним мисленням, покликаним переосмислити традиції народної творчості.

Унікальний досвід музейно-педагогічної роботи має музей етнографії Волині та Полісся при Волинському національному університеті імені Лесі Українки (ВНУ ім. Лесі Українки). Експозиція музею складається з п'яти основних розділів: "Одяг Волині та Західного Полісся", "Ткацтво Волині та Західного Полісся", "Плетені вироби з лози та соломки", "Знаряддя праці та господарське начиння", "Гончарські осередки Волині та Західного Полісся". У складі музею створено також етнографічну лабораторію.

Варто відзначити, що музей етнографії Волині та Полісся уміло поєднує традиційні та інноваційні форми освітньо-виховної роботи зі студентською та шкільною молоддю. Розроблено тематичні екскурсії "Живе дерево", "Вишино сорочку кольору кохання", "Пізнай горнятко по голосу", організовано

етнографічні виставки "На ниточці родоводу", "Етнографічне літо", "З бабусиної скрині", "Музейна справа та охорона пам'яток історії і культури". Серед інноваційних форм музейної діяльності відзначимо такі: "День відкритих дверей", "Свято нашої родини", музейне дійство для школярів "Зустріч весни", майстер-клас з виготовлення "Ляльки-мотанки" та ін. У межах навчальної дисципліни "Музейна педагогіка" студенти провели урочистий захід для дошкільників і молодших школярів "Казки в музеї...", який завершився "казковою екскурсією" за тематичними розділами музею [6].

Етнографічний музей факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича був заснований у 1982 р. як кабінет етнографії та археології. Сучасна експозиція музею пропонує студентам ознайомитися з такими розділами: "Етнографія Буковини", "Буковинське традиційне житло", "Літопис українського вбрання" та ін. Окрім того, тут демонструються колекції писанок з різних місцевостей Чернівецької області, знаряддя праці й побуту буковинців, оригінальні музичні інструменти.

Перспективний досвід формування етнокультурних компетентностей студентської молоді нагромаджено також у музеях ЗВО різних регіонів України: музеї археології й етнографії Слобідської України Харківського національного університету ім. В. Каразіна, музеї прикладного мистецтва Закарпаття Мукачівського державного університету, мистецький науково-дослідному і навчальному музеї Харківської державної академії дизайну і мистецтв, археологічно-краєзнавчому музеї "Джерела" Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка, музеї історико-краєзнавчих досліджень Сумського державного університету, галереї мистецтв Чорноморського національного університету імені Петра Могили та ін.

У контексті нашої статті доцільно окреслити і можливості регіональних державних музеїв для реалізації етнокультурної компетентності студентської молоді. Серед них – відомі музеї Прикарпаття: Івано-Франківський краєзнавчий музей, музей мистецтв Прикарпаття (м. Івано-Франківськ), Регіональний історико-краєзнавчий музей Гуцульщини (с. Верховина), музей "Бойківщина" (м. Долина), музей історії Надвірнянщини, Рогатинський історико-краєзнавчий музей "Опілля", музей етнографії та екології Карпатського краю (м. Яремче), музей народної архітектури та побуту Прикарпаття (с. Кринос), музей Покуття (м. Городенка), Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського (НМНМГП), Музей писанкового розпису (м. Коломия), музей історії міста Коломия та ін. Вони виконують не

тільки науково-пошукову роботу, але й “сприяють вихованню патріотично налаштованої, свідомої генерації молоді, що здійснюється на основі виховання засобами музейної педагогіки, до якої залучаються учні та студенти закладів професійної та вищої освіти” [4, 90].

Музейні педагоги НМНМГП (м. Коломия) використовують у роботі різноманітні форми комунікації з учнями і студентами, пропонують інтерактивні програми і проєкти, які відповідають віковим особливостям і вподобанням. Серед них – тематичні та оглядові екскурсії, лекції, інтерактивні заняття, майстеркласи, вікторини, мистецькі свята, музейна практика, мистецькі акції “Ніч у музеї” та ін. У 2009 р. на базі НМНМГП започатковано дієву форму взаємодії між музеєм та юнацтвом – “Музейні академії”, яка дає змогу здобувачам освіти займатися пошуково-дослідницькою та просвітницькою роботою з обраного питання музейної проблематики.

У Музеї писанкового розпису засновано Школу писанкарства для молоді, слухачі якої навчаються розписувати писанки, знайомляться з символікою та технологією розпису писанок та завдяки цьому вчаться шанобливо ставитися до народного декоративно-прикладного мистецтва, поважати етнокультурну спадщину своїх предків. Під час занять проводяться зустрічі з народними майстрами – провідними писанкарями Прикарпаття. У музеї реалізовано програму для молоді “Писанкові фантазії”, проводиться акція “Великодній сувенір” з виготовлення писанок для воїнів ЗСУ. У такий спосіб відбувається зв’язок поколінь, який не дає зникнути цьому давньому і непростому мистецтву та сприяє формуванню етнокультурної компетентності молоді.

Слушною вважаємо думку науковців О. Квас, І. Земан про те, що “музейна педагогіка зумовлює справжню “революцію в навчанні”, закликаючи учнів і студентів стати активними учасниками власного навчання, шляхом творення, експериментування з використанням високотехнологічних процесів та усвідомленням краси навколишнього світу через дизайн музейних предметів” [3, 16].

Висновки. Узагальнення особливостей використання музейної педагогіки в системі формування етнокультурної компетентності студентської молоді дає підстави стверджувати, що завдяки діяльності музеїв ЗВО, а також співпраці з державними, комунальними, громадськими музеями і виставками послідовно утверджуються національна свідомість та ідентичність, духовні цінності здобувачів вищої освіти. Етнокультурна компетентність дає змогу молоді використовувати об’єктивні знання та уявлення щодо своєї етнічної культури, історії рідного краю, духовно-моральних цінностей і особливостей своєї нації для забезпечення життєдіяльності та орієнтації в соціумі, будувати пове-

дінку відповідно до своєї культури й одночасно відчувати її межі і початок світу іншої етнокультури.

Подальші дослідження з означеної проблематики можуть стосуватися розкриття ефективності різних форм музейної освіти у забезпеченні формування етнокультурної компетентності студентів, визначення її рівня шляхом емпіричного аналізу. Важливо забезпечити в освітньому процесі ЗВО етнокulturологічну підготовку молоді засобами музейної педагогіки через додавання відповідних змістових модулів у навчальні дисципліни “Етнопедагогіка”, “Народознавство”, “Українознавство”, “Мистецтвознавство”, “Етнопсихологія”, “Історія української культури”, “Історія України”, “Етнокulturологія”, “Релігієзнавство” та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Березюк О. Головні напрями етнокulturологічної підготовки в освітньо-виховних системах Полісся. Етнокulturний компонент освітньо-виховних систем Полісся. *Збірник наукових праць молодих дослідників*. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2009. С. 8–13.
2. Свѣтук В. Етнічність: енциклопедичний словник. Київ : Фенікс, 2012. 396 с.
3. Квас О., Земан І. Музейна педагогіка як інструмент розширення освітнього простору. *Молодь і ринок*. 2019. № 5. С. 12–17.
4. Королько А., Прокопів Л. Кречко В. Особливості впровадження музейної педагогіки в сучасному інноваційному освітньому просторі України (на прикладі музеїв міст Коломиї). *Гірська школа Українських Карпат*. 2020. № 2. С. 89–93.
5. Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ: вебсайт. URL: <http://kipdm.lnam.edu.ua/> (дата звернення: 13.01.2025).
6. Музей етнографії Волині та Полісся при Волинському національному університеті. URL: <http://surl.li/zztpvy> (дата звернення: 13.01.2025).
7. Паска Т. Гуцульщинознавство в системі національної освіти і виховання : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 335 с.

REFERENCES

1. Bereziuk, O. (2009). Holovni napriamy etnokulturologichnoi pidhotovky v osvithno-vykhovnykh systemakh Polissia [The main directions of ethnocultural training in the educational and upbringing systems of Polissya]. *Zhytomyr*, pp. 8–13. [in Ukrainian].
2. Ievtukh, V. (2012). Etnichnist: entsyklopedychnyi slovyk [Ethnicity: an encyclopedic dictionary]. Kyiv, 396 p. [in Ukrainian].
3. Kvas, O. & Zeman, I. (2019). Muzeina pedahohika yak instrument rozshyrennia osvithnoho prostoru [Museum pedagogy as a tool for expanding the educational space]. *Youth & market*, No. 5. pp. 12–17. [in Ukrainian].
4. Korolko, A., Prokopiv, L. & Krechko, V. (2020). Osoblyvosti vprovadzhennia muzeinoi pedahohiky v suchasnomu innovatsiinomu osvithnomu prostori Ukrainy (na prykladi muzeiv mist Kolomyi) [Features of the introduction of museum pedagogy in the modern innovative educational space of Ukraine (on the example of museums in Kolomyia)]. *Moun*